

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ:

9 / 6 / 2017

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1. Στις άλλες δηλαδή ικανότητες, όπως ακριβώς εσύ λες, αν κάποιος ισχυρίζεται ότι είναι ικανός αυλητής ή (ικανός) σε άλλη οποιαδήποτε τέχνη, στην οποία δεν είναι, ή γελούν σε βάρος του ή αγανακτούν, και οι συγγενείς του πλησιάζοντάς τον τον συμβουλεύουν με την ιδέα ότι είναι τρελός· στη δικαιοσύνη όμως και στην άλλη πολιτική αρετή, αν και γνωρίζουν για κάποιον ότι είναι άδικος, αν αυτός ο ίδιος λέει την αλήθεια εναντίον του εαυτού του μπροστά σε πολλούς, το οποίο στην πρώτη περίπτωση θεωρούσαν ότι είναι σωφροσύνη, δηλαδή το να λέει την αλήθεια, στη δεύτερη περίπτωση (το θεωρούν) τρέλα, και ισχυρίζονται ότι πρέπει όλοι να λένε ότι είναι δίκαιοι, είτε είναι είτε όχι, διαφορετικά (λένε) ότι είναι τρελός αυτός που δεν προσποιείται ότι κατέχει [δικαιοσύνην]· [τη δικαιοσύνη]· με την ιδέα ότι είναι αναγκαίο πως ο καθένας κατ' αυτόν τον τρόπο να μετέχει σ' αυτή, διαφορετικά να μη συγκαταλέγεται ανάμεσα στους ανθρώπους.

B1.

Αφού ολοκληρώθηκε ο μύθος, ο Πρωταγόρας χρησιμοποιεί συμπληρωματικά τον λόγο ως μέθοδο απόδειξης της θέσης του για την καθολικότητα και το διδακτό της πολιτικής αρετής. Δεν αναφέρεται σε καινούργιο θέμα, αλλά προσπαθεί να τεκμηριώσει ορθολογικά, στηριζόμενος σε εμπειρικά δεδομένα. Για να αποδείξει μάλιστα τον ισχυρισμό του παραθέτει συγκριτικά δύο παραδείγματα παρμένα, όπως και αυτά του Σωκράτη, από την αθηναϊκή κοινωνία. Το πρώτο αναφέρεται στη στάση της κοινής γνώμης απέναντι στους ειδικούς σε έναν τεχνικό τομέα και το δεύτερο απέναντι στον πολίτη.

Η αποδεικτέα θέση είναι ότι όλοι οι άνθρωποι μετέχουν στην πολιτική αρετή.
1ο παράδειγμα: ἐν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς [...] ὡς μαινόμενον: Η αρετή, εδώ, δεν έχει ηθικό περιεχόμενο, αλλά αποτελεί την ικανότητα και τις γνώσεις σε κάποιον ειδικό

τομέα. Στις τέχνες, αν κάποιος δεν διαθέτει τη στοιχειώδη αυτογνωσία και υποστηρίζει ότι είναι επιδέξιος, ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι, ο κοινωνικός του περίγυρος τον περιγελά, τον χλευάζει και αγανακτεί μαζί του, και οι συγγενείς του προσπαθούν να τον συντείσουν σαν να ήταν τρελός. Επομένως, η αλήθεια είναι η σωστή συμπεριφορά και το ψέμα η λανθασμένη. Άλλωστε, οι τέχνες εντάσσονται στις ανθρώπινες δεξιότητες, για τις οποίες ισχύει η αρχή του καταμερισμού της ανθρώπινης εργασίας, με την οποία ωφελούνται καλύτερα οι πολίτες, αφού ένας τεχνίτης μπορεί να εξυπηρετήσει πολλούς πολίτες. Επομένως, η ειλικρινής παραδοχή ενός ανθρώπου ότι δεν κατέχει μία τέχνη δεν είναι κατακριτέα, αφού όλοι αποδέχονται την αρχή του καταμερισμού της ανθρώπινης εργασίας.

2ο παράδειγμα: ἐν δὲ δικαιοσύνη [...] ἐνταῦθα μανίαν: Στην πολιτική αρετή (δικαιοσύνη) όλοι πρέπει να λένε ότι είναι δίκαιοι, ακόμη κι αν δεν είναι στην πραγματικότητα. Επομένως, το ψέμα επικροτείται, ενώ η αλήθεια είναι η λανθασμένη συμπεριφορά. Η κοινή γνώμη, σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, θεωρεί τρέλα το να ομολογεί κάποιος ότι είναι άδικος, γιατί με αυτή του τη δήλωση επιδιώκει την καταστροφή του, τη θανατική του καταδίκη.

Οι άνθρωποι δηλαδή επιβάλλεται ακόμη και να υποκρίνονται ότι σέβονται και τηρούν τις αρχές της δικαιοσύνης. Αναφέρεται στη γενική απαίτηση όλοι να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα της δικαιοσύνης. Συνεπώς, δεν είναι μόνο ο φόβος της τιμωρίας και το συμφέρον που κάνει τον άδικο να προσποιείται τον δίκαιο, αλλά και η βαθιά ριζωμένη πεποίθηση στη συνείδηση των ανθρώπων της αναγκαιότητας της δικαιοσύνης.

Το επιχείρημα είναι ότι όλοι πρέπει να λένε ότι κατέχουν την πολιτική αρετή, ακόμη κι αν αυτό δεν ισχύει. Καθένας, με κάποιον τρόπο, είναι αναγκαίο να έχει μερίδιο σε αυτήν και να συμμετέχει στη δικαιοσύνη, διαφορετικά δεν έχει θέση στην κοινωνία των ανθρώπων. Επομένως, δικαιολογημένα οι Αθηναίοι δέχονται κάθε άνδρα ως σύμβουλο για την πολιτική αρετή, επειδή θεωρούν ότι ο καθένας μετέχει σ' αυτή.

Η προσπάθεια να εξηγήσει κάποιος την απόκρυψη της αδικίας και την προσποίηση δικαιοσύνης, ως έναν τρόπο για να μην απομακρύνονται οι άνθρωποι από τη δικαιοσύνη, έχει στοιχεία εξιδανίκευσης και δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα.

B2.

Συνεχίζοντας την επιχειρηματολογία του ο Πρωταγόρας αναφέρει ότι στην πολιτική αρετή (δικαιοσύνη) όλοι πρέπει να λένε ότι είναι δίκαιοι, ακόμη κι αν δεν είναι στην πραγματικότητα.

Η ερμηνεία γίνεται όχι με κριτήριο την ηθική δεοντολογία και τη σωστή λειτουργία των κοινωνικών θεσμών, αλλά με βάση το συμφέρον και την εικόνα που θέλουν να προβάλλουν οι άνθρωποι στους άλλους. Επομένως, η θέση του Πρωταγόρα ότι όλοι πρέπει να λένε δημόσια ότι είναι δίκαιοι, είτε είναι είτε όχι, δικαιολογείται ως εξής:

Ο κάθε άνθρωπος, ζώντας σε μια κοινωνία, γνωρίζει τι είναι δίκαιο και τι άδικο, έχει μία στοιχειώδη γνώση για την έννοια της δικαιοσύνης. Αν προβαίνει σε άδικες πράξεις, αυτό σημαίνει ότι δεν την έχει καλλιεργήσει όσο χρειάζεται, για να

αποτρέπεται και να μη διαπράττει αδικίες. Ο Πρωταγόρας έχει διεισδύσει στην ανθρώπινη φύση και έχει κατανοήσει ότι οι άνθρωποι ενδιαφέρονται κυρίως για το συμφέρον τους, για το «φαίνεσθαι» και όχι για το «είναι»: είναι πιο σημαντική η εικόνα που προβάλλουν στους άλλους –η οποία θέλουν να είναι θετική– και προσπαθούν να κρύψουν τα αρνητικά στοιχεία του χαρακτήρα τους, υποκρινόμενοι κάτι που δεν είναι. Επιπλέον, μια ενδεχόμενη παραδοχή ότι είναι άδικοι θα τους δημιουργούσε προβλήματα με τη δικαιοσύνη και θα έπρεπε να υποστούν ποινές.

Η αρμονική συμβίωση των ανθρώπων είναι αδιανόητη, αν δεν διαθέτουν όλοι την πολιτική αρετή. «Η υποκρισία», κατά τον Τέλλορ, «είναι ο φόρος που η κακία οφείλει στην αρετή». Γι' αυτό και αν κάποιος στερείται τη δικαιοσύνη, πρέπει να υποκρίνεται ότι την κατέχει. Η πολιτική αρετή, άλλωστε, δεν εντάσσεται στην αρχή του καταμερισμού της εργασίας. Επιπλέον, ο Πρωταγόρας προβάλλει με ρεαλιστικό τρόπο τη συμβατική αντίληψη της αθηναϊκής κοινωνίας ότι κάθε άνθρωπος –και η κοινωνία γενικότερα– γνωρίζει έστω και στοιχειωδώς ποιες πράξεις είναι δίκαιες και ποιες άδικες, γι' αυτό και δεν ανέχονται οι Αθηναίοι κανέναν να παραδέχεται δημόσια ότι είναι άδικος, γιατί έτσι απορρίπτει τη δυνατότητα, το δικαίωμα και την υποχρέωσή του να είναι δίκαιος. Παράλληλα, διαπιστώνεται και η απαίτηση της αθηναϊκής κοινωνίας να έχει κάθε πολίτης πολιτική και κοινωνική συνείδηση, η οποία γίνεται αντιληπτή αρχικά με το γεγονός ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να καταφάσκουν στη δικαιοσύνη. Όποιος διαφοροποιείται από τη στάση αυτή, δεν μπορεί να γίνεται αποδεκτός ως μέλος της κοινωνίας. Επομένως, η αδικία απειλεί τη συνοχή της κοινωνίας.

B3.

Μετά την ολοκλήρωση του μύθου από τον Πρωταγόρα, ακολουθεί το επιμύθιο, το συμπέρασμα δηλαδή, γεγονός που αποτυπώνεται με τη χρήση της φράσης ούτω δή. Από το σημείο αυτό ξεκινά η λογική διερεύνηση των δεδομένων και η διεξαγωγή συμπερασμάτων, με έναν τόνο κάπως ειρωνικό, κάνοντας χρήση των εμπειρικών στοιχείων που παρέχει η αθηναϊκή κοινωνία. Με τον τρόπο αυτό ο σοφιστής απαντά στο επιχείρημα που είχε διατυπώσει αρχικά ο Σωκράτης, ο οποίος υποστήριζε ότι η δυνατότητα όλων να εκφέρουν άποψη για τα θέματα της πολιτικής στην Εκκλησία του Δήμου σήμαινε ότι η πολιτική δεν διδάσκεται, διαφορετικά δεν θα μπορούσε ο καθένας να εκφέρει γνώμη παρά μόνο ο ειδικός.

Σύμφωνα, όμως, με τον Πρωταγόρα, το δικαίωμα να εκφέρουν όλοι άποψη είναι νόμιμο, αφού η αιδώς και η δίκη δίνεται σε όλους. Το γεγονός ότι οι Αθηναίοι κατέχουν την πολιτική αρετή δεν σημαίνει ότι δεν είναι διδακτέα, απλώς τονίζεται ότι είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη πόλεως. Δηλαδή, στις πρακτικές τέχνες και στις επιστήμες, που ισχύει η αρχή του καταμερισμού της εργασίας, δεν χρειάζεται να είναι όλοι οι πολίτες ειδικοί, γι' αυτό και δεν διαθέτουν για τα ζητήματα αυτά ισηγορία. Στην πολιτική τέχνη, όμως, που, αν και επίκτητη, αποτελεί κοινό κτήμα των ανθρώπων, θεωρούνται και είναι όλοι οι πολίτες ειδικοί, γι' αυτό και τους παρέχεται στον τομέα αυτό το δικαίωμα της ισηγορίας. Ο Πρωταγόρας εδώ, εκφράζοντας μια αντιτεχνοκρατική αντίληψη για την πολιτική, επιδοκιμάζει τον

τρόπο λειτουργίας του αθηναϊκού πολιτεύματος. Πάντως, δεν αποδεικνύει με σαφή τρόπο ότι η πολιτική αρετή είναι διδακτή. Το γεγονός βέβαια ότι δόθηκε στον άνθρωπο ως θεϊκό δώρο στην πορεία της πολιτισμικής του εξέλιξης υποδηλώνει ότι δεν είναι έμφυτη, άρα διδακτή.

Είναι αξιοσημείωτο ότι, στο σημείο αυτό, για πρώτη φορά ο Πρωταγόρας χρησιμοποιεί τους όρους δικαιοσύνη και σωφροσύνη διευρύνοντας το περιεχόμενο της πολιτικής αρετής. Με τον τρόπο αυτό δίνει στον Σωκράτη την αφορμή για μια πιο διεξοδική διερεύνηση της έννοιας της αρετής, προσοικονομώντας την αναζήτηση των μερών της αρετής, που θα ακολουθήσει στον διάλογο. Αξίζει, επίσης, να παρατηρήσουμε ότι αυτές οι δύο έννοιες αποδίδονται μεταφορικά ως τον δρόμο που πρέπει ο κάθε πολίτης να ακολουθεί. Ο Πρωταγόρας αναλαμβάνει να στηρίξει μια δύσκολη θέση και το κατορθώνει με αξιοθαύμαστη επιδεξιότητα. Αν δεχόταν ότι η αρετή είναι φυσικό προσόν ολόκληρου του ανθρώπινου γένους και όχι κάτι διδακτό, θα επιχειρηματολογούσε για την κατάργηση του ίδιου του επαγγέλματός του. Από την άλλη μεριά έχει αναλάβει να δικαιολογήσει την αρχή πάνω στην οποία βασίζεται η αθηναϊκή δημοκρατία, αυτήν της ισηγορίας. Η πρώτη άποψη παρουσιάζεται στον τρόπο λειτουργίας της αθηναϊκής δημοκρατίας, ενώ η δεύτερη αποτελεί το εφαλτήριο για τη θεμελίωση του διδακτού της αρετής.

Ο Σωκράτης από τη μεριά του ισχυρίζεται ότι «Οι Αθηναίοι είναι σοφοί». Είναι δηλαδή έξυπνοι και συνετοί, γιατί δεν πιστεύουν ότι διδάσκεται η πολιτική τέχνη και αρετή. Αυτό το δείχνουν ζητώντας τη συνδρομή ειδικών, όταν πρόκειται για τεχνικές υποθέσεις –κατασκευή οικοδομών, πλοίων κ.λπ.–, ενώ για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων και τη γενικότερη αντιμετώπιση των κρατικών υποθέσεων ακούν οποιονδήποτε, χωρίς καμία εξαίρεση. Επομένως, οι Αθηναίοι αναγνωρίζουν, ανεξάρτητα αν το διατυπώνουν με λόγια ή όχι, ότι η πολιτική τέχνη δεν διδάσκεται.

Αποδίδοντας στους Αθηναίους το επίθετο «σοφοί» αναφέρεται προφανώς στην κοινά παραδεκτή άποψη εκείνης της εποχής για την πνευματική ανωτερότητα των Αθηναίων, οι οποίοι ό,τι λένε και πράττουν είναι σωστό. Η πόλη της Αθήνας, μετά τους μηδικούς πολέμους, απέκτησε μεγάλη δύναμη, δόξα και οι τέχνες και τα γράμματα αναπτύχθηκαν τόσο πολύ, ώστε να χαρακτηρίζεται από τον Ιππία στον ίδιο πλατωνικό διάλογο ως πρυτανεϊόν της σοφίας. Και άλλοι συγγραφείς, όπως ο Ηρόδοτος (πρώτοι Έλλήνων σοφίην), ο Θουκυδίδης (της Ελλάδος παιδευσίς), ο Ισοκράτης (σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων), έχουν διατυπώσει παρεμφερείς απόψεις.

Από την άλλη, όμως, πλευρά πρέπει να αναρωτηθούμε πόσο ειλικρινής είναι αυτή η δήλωση του Σωκράτη. Στην Απολογία του, για παράδειγμα, δεν μίλησε καθόλου κολακευτικά για τους Αθηναίους, οι οποίοι αδυνατώντας να αντιληφθούν τη διδασκαλία του τον οδήγησαν σε θάνατο, αλλά μάλλον ειρωνικά και υποτιμητικά. Συγκεκριμένα, πίστευε ότι οι Αθηναίοι δεν ήταν σοφοί, γιατί δεν είχαν γνώση της άγνοιάς τους (ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα). Πίσω, λοιπόν, από αυτή τη δήλωση του Σωκράτη κρύβεται ειρωνεία ή ίσως προσπάθεια να οδηγήσει τον συνομιλητή του εκεί που ο ίδιος επιθυμεί. Ακόμη, αυτή η δήλωση του Σωκράτη αποτελεί μάλλον μια υπεραπλουστευτική γενίκευση, που δεν θα μπορούσε να ευσταθεί. Υπήρχαν αρκετά ιστορικά παραδείγματα επιφανών Αθηναίων πολιτικών, όπως ο Αλκιβιάδης και ο

Κλέωνας, οι οποίοι, αν και ήταν οξυδερκείς και ικανοί πολιτικοί, αποδείχτηκαν διεφθαρμένοι. Συνεχίζοντας, αναφέρει τον τρόπο συμπεριφοράς των Αθηναίων στην Εκκλησία του Δήμου. Συγκεκριμένα σε θέματα τεχνικής φύσεως αποδέχονται τη γνώμη των ειδικών. Αυτή η αναφορά στην αρχή της εξειδίκευσης αποδεικνύει πόσο εξελιγμένοι ήταν οι Αθηναίοι της εποχής εκείνης στον τομέα της οικονομίας και της διοίκησης. Είναι σεβαστή, επίσης, η γνώμη του Σωκράτη ότι μόνο οι ειδήμονες σε κάθε περίπτωση «τέχνης» μπορούν να εκφέρουν άποψη στον τομέα της ειδικότητάς τους. Κριτήριο αποδοχής ενός ομιλούντος δεν αποτελεί ούτε η εξωτερική εμφάνιση ούτε η οικονομική του κατάσταση ούτε η ευγενική του καταγωγή («ακόμα κι αν είναι και ωραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια»). Αυτά τα στοιχεία προσδιόριζαν από την ομηρική ακόμη εποχή την αξία του πολίτη, στην Αθήνα όμως του 5ου αιώνα βασική προϋπόθεση ήταν η κατοχή των απαραίτητων γνώσεων. Γι' αυτό και αν κάποιος μη ειδικός εξέφραζε την άποψή του, τον κοροϊδεύαν και ή έφευγε τρομοκρατημένος ή οδηγούνταν έξω από τους τοξότες, ύστερα από διαταγή των πρυτάνεων. Ενώ σε θέματα που αφορούν τη διοίκηση της πόλης σηκώνεται και συμβουλεύει ο κάθε πολίτης, ανεξαρτήτως επαγγέλματος, οικονομικής κατάστασης ή καταγωγής, χωρίς να τους κατηγορεί κάποιος γι' αυτή τους την ενέργεια. Όποιος μάλιστα έπαιρνε τον λόγο μιλούσε όρθιος από το βήμα, φορώντας στο κεφάλι του ένα στεφάνι μυρτιάς για να δείξει ότι μιλά εξ ονόματος του λαού. Η γνώμη του κάθε ανθρώπου αντιμετωπίζεται ως άξια προσοχής, χωρίς να απαιτείται από τον σύμβουλο να είναι δοκιμασμένος «ειδικός» ή να έχει φοιτήσει σε πραγματογνώμονα. Στόχος ήταν η λήψη των καλύτερων δυνατών αποφάσεων γι' αυτό και όλοι οι Αθηναίοι πολίτες διέθεταν το δικαίωμα της ισηγορίας και της παρρησίας, που αποτελούσαν τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την ομαλή και σωστή λειτουργία της άμεσης δημοκρατίας που ίσχυε τότε στην Αθήνα. Υπό αυτή την έννοια, δεν δικαιολογούνταν ούτε ο χλευασμός ούτε οι αποδοκιμασίες. Ωστόσο, το γεγονός ότι όλοι οι Αθηναίοι πολίτες εξέφραζαν ελεύθερα τη γνώμη τους δεν αποδεικνύει ότι η πολιτική αρετή δεν διδάσκεται ούτε ότι όλοι τη διέθεταν, καθώς στην Εκκλησία του Δήμου εκφράζονταν και απόψεις που δεν διέπονταν από πολιτική αρετή.

B4.

A. σωστό

B. λάθος

Γ. σωστό

Δ. σωστό

Ε. λάθος

B5.α. ἴωσιν – εισιτήριο

δει - ένδεια

ἀνέχονται – ἔξη

εἰδῶσιν – συνείδηση

B5β. Η ηθική αρετή αποτελεί το βασικό θέμα στο έργο του Αριστοτέλη «Ηθικά Νικομάχεια».

Οικογενειακοί λόγοι τον ανάγκασαν να αποχωρήσει εσπευσμένα από την εργασία του.

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες αποδείχτηκε ότι το δημιουργικό παιχνίδι ενισχύει την συναισθηματική νοημοσύνη των παιδιών.

Γ1.

Γιατί ο (γραπτός) λόγος όταν στερηθεί και την άποψη (γοητεία) του ρήτορα (του ομιλητή), και τη φωνή (του) και τις μεταβολές που γίνονται στην εκφώνηση ρητορικών λόγων, και επιπλέον και τις συγκυρίες και τη βιασύνη σχετικά με την ολοκλήρωση της πράξης, και δεν υπάρχει τίποτα που τον ενισχύει και που τον κάνει πειστικό, αλλά όταν αφενός γίνει έρημος και γυμνός από όλα ανεξαιρέτως όσα έχουν ειπωθεί προηγουμένως, αφετέρου κάποιος τον διαβάξει χωρίς πειστικότητα και χωρίς να φανερώνει κανένα ιδιαίτερο συναίσθημα, αλλά σαν να κάνει μια απαρίθμηση, νομίζω, εύλογα φαίνεται στους ακροατές ότι είναι ασήμαντος (αδιάφορος). Αυτά ακριβώς θα μπορούσαν κυρίως να βλάψουν αυτόν (το λόγο) που παρουσιάζεται τώρα και να τον κάνουν να φαίνεται πιο ασήμαντος.

Γ2α. ἀναγιγνώσκῃ: ἀνάγνωθι

ἀπαριθμῶν: ἀπαριθμοῖεν

τοῖς ἀκούουσιν: ἀκούσεσθαι

μάλιστ': μάλα

φαίνεσθαι: φανῆτε

Γ2β. τοῦ μὲν προειρημένου ἅπαντος ἔρημοι γένωνται.

Γ3α. τῶν μεταβολῶν: αντικείμενο του ρήματος ἀποστερηθῆ

τῶν προειρημένων: επιθετική μετοχή ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός στο ἔρημος και γυμνός σε θέση γενικής αντικειμενικής

γυμνός: κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος «λόγος» μέσω του συνδετικού ρήματος γένηται.

εἰκότως: επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα δοκεῖ

τοῖς ἀκούουσιν: επιθετική μετοχή ως δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου στο ρήμα δοκεῖ

Γ3β.

«Ἄπερ καὶ τὸν νῦν ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψειε καὶ φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσειεν»

«Ἄπερ καὶ τὸν νῦν ἐπιδεικνύμενον μάλιστ' ἂν βλάψειε»: κύρια πρόταση κρίσεως, καταφατική, επαυξημένη.

Ἡ αναφορική αντωνυμία «ἄπερ» ἔχει θέση δεικτικής, εφόσον προηγείται ισχυρό σημείο στίξης και στην ίδια περίοδο δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση (παρά μόνο η επόμενη με την οποία συνδέεται συμπλεκτικά).

Ἄπερ: υποκείμενο του ρήματος ἂν βλάψειε (αττική σύνταξη)

τὸν ἐπιδεικνύμενον: επιθετική μετοχή ως αντικείμενο του ρήματος ἂν βλάψειε.

φαυλότερον: κατηγορούμενο στην επιθετική μετοχή «τὸν ἐπιδεικνύμενον» μέσω του ρηματικού τύπου φαίνεσθαι

φαίνεσθαι: τελικό απαρέμφατο ως ἔμμεσο αντικείμενο του ρήματος (ἂν) ποιήσειεν (ετεροπροσωπία).